

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Szövényi Márk ügyvéd által képviselt felperesnek, a dr. Monok Attila ügyvéd által képviselt alperes ellen, szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében, a Fővárosi Bíróság 2009. február 18. napján meghozott, 12.P.21.850/2006/36. számú ítélete ellen, az alperes részéről 37. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán, meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel meg nem támadott részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja, és az alperes marasztalását 2.807.840 (kettőmillió-nyolcszázhétezer-nyolcszáznegyven) forintra leszállítja. Mellőzi az alperes elsőfokú perköltségben marasztalását, egyben kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 nap alatt az alperesnek 600.000 (hatszázezer) forint elsőfokú részperköltséget.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 1.218.430 (egymillió-kétszáztizennolcezer-négyszázharminc) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A jogvita elbírálása szempontjából irányadó tényállás szerint, a felperes és néhai házastársa, az alperes által 1975. december 16-17. napján megrendezett 38. ... aukción, 80.000 Ft árverési vételár ellenében megvásárolta a katalógus 199. tételszáma alatt, M. M. műveként feltüntetett „...” című olajfestményt. A műalkotást 2001. december 31. és 2002. január 1. napjai közötti időben, a felperes lakásából eltulajdonították, majd azt a rendőrség 2003. november 13-án megtalálta és 2003. november 27-én a felperesnek kiadta. Ezután a felperes a festményt értékesíteni kívánta, amelynek során kétely merült fel a mű eredetiségét illetően. Ezért a felperes felkérésére véleményt adó Sz. M. restaurátor szakértő a képet megvizsgálta és a 2006. február 2. napján készült szakvéleményében megállapította, hogy a mű nem eredeti M. festmény. Ezt követően a felperes 2006. április 12-én, közös tévedésre alapítva, az adásvételi szerződést az alperesnél

írásban megtámadta. Ezt az alperes sem a követelés jogalapja, sem annak összege tekintetében nem ismerte el.

Ezért a felperes keresetében az alperessel 1975. december 17-én, a fent leírt festmény adásvétele tárgyában kötött szerződést, a felek közös tévedése miatt megtámadta és kérte annak érvénytelenné nyilvánítását, valamint az eredeti állapot helyreállítását és ennek keretében az alperesnek a 80.000 Ft vételár mai értékeként 2.807.840 Ft megfizetésére kötelezését. Emellett 25.000.000 Ft kárigényt támasztott az alperessel szemben azon az alapon, hogy néhai férjével a festményt kifejezetten befektetési céllal vásárolták és az eredetiség hiánya miatt ilyen összegű elmaradt haszontól estek el.

Az alperes ellenkérelmében mind a szerződés érvénytelensége, mind a felperes kárigénye tekintetében a kereset elutasítását indítványozta.

Az elsőfokú bíróság ítéletével arra kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 27.807.480 Ft tőkét, valamint 1.580.000 Ft perköltséget, míg ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A lefolytatott bizonyítási eljárás adatai alapján megállapította, hogy a perbeli festményt az 1975. decemberi aukción a felperes és időközben elhunyt házastársa vásárolta meg. A közöttük fennállt házassági életközösségre figyelemmel a műalkotás a házastársi közös vagyonba tartozott. Ennek alapján a felperes a képnek csak fele részben volt tulajdonosa, azonban a néhai házastárs törvényes öröklésre jogosult leszármazói annak másik fele részét is a felperesre ruházták. Ebből arra a következtetésre jutott, hogy a felperes perindítási jogosultsága fennállt. A perben beszerezett igazságügyi festményszakértő véleménye alapján bizonyítottnak látta, hogy a festmény nem M. M. alkotása. Ezért igazoltnak fogadta el, hogy az 1975. évi aukció idején, a mű eredetiségét illetően, a peres felek közös tévedésben voltak. Megállapította, hogy erre 2006-ban derült fény, ezért a felperes a Ptk. 210. § (3) bekezdésén alapuló megtámadási jogát a Ptk. 236. § (2) bekezdés a) pontja szerinti időponttól számított egyéves határidőn belül gyakorolta. Ezért az adásvételi szerződést a Ptk. 235. § (1) bekezdése alapján érvénytelenné nyilvánította. Ennek jogkövetkezményeként azonban a szerződéskötést megelőző állapot helyreállítására nem látott lehetőséget. Az időközben végbement gazdasági változások miatt ugyanis az árverési vételár és annak kamatai visszafizetése esetén a szolgáltatás és ellenszolgáltatás közötti értékegyensúly oly mértékben megbomlana, hogy a méltányossággal össze nem egyeztethető helyzetet idézne elő. Ezért a szerződést az ítélethozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánította. A visszajáró szolgáltatások értékegyensúlyát a Ptk. 237. § (2) bekezdése alapján, az 1/2005. Polgári Jogegységi Határozatra is figyelemmel oly módon teremtette meg, hogy az alperest a kifizetett 80.000 Ft árverési vételár - általa sem vitatott - 2007. évre valorizált értékének, 2.807.840 Ft-nak a kamatmentes visszafizetésére kötelezte. A felperes elmaradt haszonban megjelölt kárigényének elbírálása során abból indult ki, hogy az adásvételi szerződés megkötésekor az alperes a műtárgyak kereskedelmével kizárólag foglalkozó állami vállalat volt, amely a perbeli műtárgy árverési értékesítése során nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható volt. Az alperest ugyanis a

műtárgy kereskedelemben betöltött szerepéből adódóan a fokozott gondosság kötelezettsége terhelte. Az adásvételi szerződés megkötése során tanúsított magatartása azonban ennek a követelménynek azért nem felelt meg, mert elmulasztotta az elsőfokú bíróság által feltétlenül indokoltnak tartott egyedi szakértői vizsgálatot, amit az árverési feltételek 8. pontjával áthárított a vevőre. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint e mulasztás kellő alapul szolgált az alperesnek a Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján fennálló kártérítési felelőssége megállapításához. Az elsőfokú bíróság az elmaradt haszonban jelentkező kárt a keresettel egyezően 25.000.000 Ft-ban határozta meg, figyelemmel arra, hogy nem találta eltűzottnak ezt az összeget.

Az ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést annak részben történő megváltoztatása és a kereset teljes terjedelmében történő elutasítása iránt. Azért támadta az elsőfokú bíróság döntését, mert álláspontja szerint az figyelmen kívül hagyta a felperes perbeli legitimációjának hiányát, a kép azonosságának bizonyítatlanságát, valamint a megtámadási határidő elmulasztását. Emellett sérelmezte a kártérítési felelősségének megállapítását, továbbá az elmaradt haszon mértékének meghatározását is. Másodlagosan a Ptk. 340. § (1) bekezdés alapján kármegosztás alkalmazását, míg harmadlagosan a Ptk. 339. §-a alapján méltányosságból a felelősség alóli részbeni mentesítését kérte.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az első fokú ítélet helybenhagyására irányult.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, és a szerződés érvénytelensége tekintetében az irányadó jogszabályok helyes alkalmazásával, helytálló indokok mellett hozta meg érdemi döntését. Ebben a körben az ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 254. § (3) bekezdése alkalmazásával, annak helyes indokaira utalással hagyta helyben.

E körben csupán megjegyzi az ítélőtábla, hogy az 1975. december 16-17-i aukción eladott perbeli képnek nem az alperes volt a tulajdonosa, hanem annak értékesítése és az adásvételi szerződés megkötése során a Ptk 507. § (1) bekezdése által szabályozott bizományosként járt el. E jogi helyzetéből adódóan, a Ptk. 509. § (1) bekezdése értelmében, a vele szerződő féllel szemben ő vált jogosulttá és kötelezetté, ezért a szerződés érvénytelensége miatt visszajáró szolgáltatással kapcsolatban a helytállási kötelezettség őt terheli.

A szerződés érvénytelenségének megállapítását támadó fellebbezési kérelemmel kapcsolatban, annak indokolására figyelemmel, az ítélőtábla a következőket emeli ki:

A bizonyítási eljárás adatai alapján az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az alperes által szervezett árverésen a felperes házastársával közösen vásárolta a festményt. Ebből következően maga is szerződő félként járt el, így mint szerződő félnek a szerződés érvénytelensége tekintetében a jogvitában való érdekeltisége, azáltal a Pp. 3. § (3) bekezdése által megkövetelt keresetindítási

jogosultsága kétségtelenül fennáll. Helyesen értékelte az elsőfokú bíróság a felperes gyermekei által, a per során tett írásbeli nyilatkozatot is, ezáltal jogszabálysértés nélkül állapította meg, hogy a perbeli festmény kizárólagos tulajdonosa a felperes. Ezáltal sem a korábbi örökösök perben állása nem volt szükséges, sem pedig a kártérítési igény tekintetében nem hiányos a felperes keresetőségi joga.

Az igazságügyi szakértő megállapította, hogy a jogvita tárgyát képező és általa közvetlenül megtekintett festmény hátlapján egyébeken mellett megtalálható az alperes 38. Aukciójának 5200. sorszámot viselő címkéje is. Ez pedig kétségtelenné teszi, hogy a felperes birtokában lévő kép azonos az alperes által árverésre bocsátottal.

Tévesnek bizonyult az alperes azon védekezése is, miszerint az eltelt 30 év alatt a felperes megtámadási joga elenyészett volna. A Ptk. 236. § (4) bekezdése értelmében megtámadás jogát csak a jogosultnak a megtámadási határidő megnyílta után írásban megtett szerződést megerősítő nyilatkozata, valamint a megtámadásról való írásbeli lemondása szünteti meg. Ilyen okok azonban nyilvánvalóan nem álnak fenn és ilyenre maga az alperes sem hivatkozott. Megszűnik továbbá a megtámadás joga abban az esetben is, ha a Ptk. 236. § (2) bekezdés a) pontjában írt kezdő időponttól számított egy éves megtámadási határidő eltelt. Ezzel kapcsolatban azonban nem az a releváns, hogy a szerződés megkötése és a megtámadás között mennyi idő telt el, hanem kizárólag annak van jogi jelentősége, hogy a megtámadási határidő megnyílta óta az egyéves határidő eltelt-e, vagy nem. Az elsőfokú bíróság jogszabálysértés nélkül állapította meg, hogy a felperes a szerződést határidőn belül támadta meg, továbbá ennek eredménytelenségét követően igényét bíróság előtt is haladéktalanul érvényesítette. (Ptk. 235. § (1) bekezdése)

A kártérítési felelősség fennállása körében az ítélet tábla nem osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját.

A Ptk. 339. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

A törvény idézett rendelkezésére figyelemmel a felróhatóság alól az alperesnek kellett kimentenie magát. Ennek elbírálása során abból kellett kiindulni, miszerint az elsőfokú bíróság által kirendelt B. G. igazságügyi festményszakértő szakvéleményében kifejtette, hogy egy mű adott pillanatban történő, eredetinek való elfogadása mindig egy szakmai konszenzus eredménye. A perbeli festményről 30-40 éve az volt a konszenzussal kialakult szakmai vélemény, hogy M. M. alkotása. Mára azonban - a M. életmű jóval alaposabb ismeretében az elmúlt 40 év tapasztalatainak birtokában és egy restaurátor szakvélemény alapján - az eredetiség és hitelesség kérdésében sokkal pontosabban lehet állást foglalni,

aminek eredményeként az eredetiség tekintetében korábban fennállott konszenzus hiányzik, mivel a korábbi eredetiségre vonatkozó véleményt sokan vitatják.

A szakvélemény idézett okfejtésére tekintettel a Fővárosi Ítéltábla úgy foglalt állást, hogy az alperes felróhatósága kizárólag az adásvételi szerződés megkötése idején, tehát 1975. évben fennállt körülmények alapul vételével bírálható el. Nem kérhetők számon tőle ugyanis azok az ismeretek, amelyek az 1975. évet követő időben végzett kutatások és végbement technikai fejlődés eredményei. Ebből kiindulva pedig az állapítható meg, hogy az alperes a M.N. G. bírálata, valamint a műkereskedelmi szakmában ennek folytán kialakult szakmai konszenzus alapján megalapozottan tekinthette eredetinek a perbeli festményt. Mivel az árverés időpontjában, szakmai körökben semmilyen kétely nem merült fel a mű eredetiségét illetően, nem volt az alperestől elvárható, hogy az árverésre bocsátást megelőzően a mű eredetiségét megvizsgáltassa. Ezzel kapcsolatban nyomatékkal értékelte az ítéltábla azt a körülményt, hogy az eladás idején a műtárgy szakértői tevékenységet a M. N. G. látta el, amely korábban a mű eredetiségét már elbírálta. Ilyen körülmények között indokolatlan lett volna ugyanazon intézménytől újabb vélemény beszerzése.

Mindezekre figyelemmel felróhatóság hiányában az alperes kártérítési felelősségét a Fővárosi Ítéltábla nem állapította meg, ezért a felperes kártérítési keresetét elutasította.

A pernyertesség-pervesztesség ily módon megváltozott arányára figyelemmel az ítéltábla eltérő döntést hozott az elsőfokú perköltség tekintetében is.

A fent kifejtettek eredményeként a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta.

Az alperes fellebbezése részben sikerre vezetett, ezáltal a felperes nagyobb részben pervesztéses lett. Ezért a fellebbezési eljárásban felmerült kiadásait maga viseli, továbbá a Pp. 239. §-a folytán irányadó 81. § (1) bekezdése alapján köteles megtéríteni az alperes másodfokú részperköltségét, amely a lerótt fellebbezési eljárási illeték arányos részét, az ügyvédi munkadíjat, és annak általános forgalmi adóját is magában foglalja.

, 2009. szeptember 16.

Dr. Molnár Ambrus s. k. a tanács elnöke Dr. Németh László s. k. előadó bíró Dr. Szücs József s. k. bíró